

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep,
0030 OSLO

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 11/00366-3
Arkivkode: X00 &00
Saksbehandler: Frode Lauareid
Deres referanse:
Dato: 09.05.2011

Høring - forskrift til den nye vergemålsloven og endringer i annen lovgivning som følge av ny vergemålslov

Verjemålsforskrifta vil bli sentral for Kommune-Noreg, då mange av dei som har oppnemnd verje også mottar kommunale tenester. I mange samanhengar vil verja og kommunen møta kvarandre for å avklara situasjonen til den verjemåltrengjande. Dette kan reisa fleire problemstillingar og ut frå dette har KS nokre synspunkt på framlegg til ny verjemålsforskrift.

Merknader til «§ 1 Fylkesmannens opplærings-, veilednings- og bistandsplikt»

Fylkesmannen skal sørge for at de oppnevnte vergene i vergemålsdistriktet får den opplæringen som er nødvendig for å kunne utføre vervet på en forsvarlig måte. Vergene skal få opplæring ved oppnevningen, og de skal få opplæring også senere dersom det er behov for det. Opplæringen skal tilpasses vergeoppdragets innhold og omfang.

Fylkesmannen skal gi vergene i vergemålsdistriktet nødvendig veiledning og bistå vergene ved behov. Fylkesmannen skal sette seg inn i saken og så langt som mulig gi et konkret råd i den aktuelle situasjonen. Om nødvendig må det også gis bistand slik at vergen kan følge rådet.

KS vil peika på at fylkesmannen her kan komma i ei dobbelrolle. Først skal fylkesmannen gje råd til verja korleis ho skal opptre i ei konkret sak for sidan kunna vera klage- eller tilsynsorgan i same saka. Verja kan ha fått råd om korleis ho skal opptre i saker overfor kommunen t.d. etter plan- og bygningslova, opplæringslova eller sosialtenestelova. Kommunen fattar så eit vedtak som verja er misnøgd med og verja klagar saka inn for fylkesmannen. Fylkesmannen kan då i klagesaka måtta ta stilling til om eigne råd var gode. Den same dobbelrolla kan også oppstå når fylkesmannen skal gje råd om korleis verja skal opptre overfor helsepersonell og der Fylkesmannen/Helsetilsynet etterpå skal ta stilling til klage mot det same helsepersonellet.

KS viser til at justisdepartementet i høyringsnotatet på side 65 sjølv ber høyringsinstansane uttala seg om fylkesmannens dobbelrolle. KS meiner det er utilstrekkeleg at dette vert løyst ved organisatoriske grep hjå fylkesmannen. Det må etablerast ein ytre kontroll med fylkesmannen. Dette er særleg viktig for kommunane som elles har avgrensa høve til å få ny vurdering av statlege pålegg. KS ber justisdepartementet vurdere overprøvingsordningar der også kommunane må ha høve til å få overprøving av vedtak som har økonomiske følgjer for kommunane. Det er ikkje tilfredsstillande at

fylkesmannen skal kunna fastsetja nivået på rettslege standardar der rettsgrunnlaget ikkje er avklara. Ei tvistenemnd slik som ein har fått innan barnevernområdet kan vera ei løysing; ei anna løysing kan vera å utvida verkeområdet til fylkesnemndene.

Merknader til «§ 2 Fylkesmannens tilsyn med vergene»

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at de oppnevnte vergene utfører vergeoppdraget i samsvar med lov, forskrift og vedtak.

Som ledd i tilsynet skal fylkesmannen gi veiledning og bistand og løpende følge med på vergens utførelse av vergeoppdraget, herunder kontrollere vergeregnskapet, jf. kapittel 2 og årsrapport utarbeidet av fast verge.

Dersom fylkesmannen finner grunn til det, skal fylkesmannen foreta nærmere undersøkelser av hvordan vergen utfører oppdraget. Ved behov skal fylkesmannen finne egnede tiltak for å sikre at vergeoppdraget løses i henhold til lov, forskrift og vedtak, herunder sørge for ytterligere veiledning og bistand, vurdere vergeoppdragets omfang på nytt og foreta en fornyet vurdering av vergens egnethet.

KS stiller spørsmål om fylkesmannen bør få tilbakemeldingsplikt til den som har levert inn bekymringsmelding på ei verje, på same måte som barnevernet har tilbakemeldingsplikt til den som leverer inn bekymringsmelding gjeldande omsorga for barn.

Merknader til «§ 3 Tilsyn med uskiftebo der arving er under vergemål»

Det skal oppnevnes en midlertidig verge (setteverge) når det er arvinger under vergemål til uskifteboet og gjenlevende ektefelle er vergen til arvingene, jf. arveloven § 15.

Fylkesmannen skal orientere den midlertidige vergen og gjenlevende ektefelle om bestemmelsene i arveloven som er av betydning for retten til å sitte i uskiftet bo.

Fylkesmannen skal i den utstrekning det er nødvendig gjennomgå med verge bo som en gjenlevende ektefelle har overtatt uskiftet.

KS viser til at det også kan vera behov for å få oppnemnd verje i tilfelle der barnet er under omsorg av barnevernet og gjenlevande forelder ikkje har del i foreldreansvaret og difor heller ikkje er verje for barnet. Det er ikkje alltid forsterforeldra har ønske om eller føresetnader for å ta verjerolla i tilfelle som dette.

Merknader til «§ 6 Den sentrale vergemålsmyndighetens oppgaver»

Den sentrale vergemålsmyndigheten skal behandle klager over fylkesmannens vedtak etter vergemålsloven.

Den sentrale vergemålsmyndigheten skal videre drive opplæring og føre tilsyn med fylkesmannens oppgaver etter vergemålsloven. Tilsynet skal særlig rettes inn mot en kontroll av at oppgavene utføres i samsvar med lov og forskrift, og at det sikres enhetlig praksis som skaper rettsikkerhet og rettslikhet. Den sentrale vergemålsmyndigheten skal føre tilsyn med at det er etablert systemer og rutiner som sikrer at de eiendelene som forvaltes av

fylkesmannen etter vergemålsloven, forvaltes på en forsvarlig måte, og at eventuelle økonomiske misligheter forebygges og avdekkes.

Den sentrale vergemålsmyndigheten skal utarbeide en årsmelding for sin virksomhet der det gis en løpende vurdering av vergemålsområdet. Årsmeldingen skal gjøres offentlig tilgjengelig.

KS er samd i at det er god grunn også å ha kontrollordningar som sikrar at verjene ikkje berre forvaltar økonomiske middel på ein forsvarleg måte, men vil meina at det må førast kontroll med at også andre deler av oppdraget blir utøvde innanfor rammene av god standard. Frå tid til annan får KS spørsmål frå kommunar om korleis ein skal handtera at verjer som også er foreldre flyttar sine vaksne barn ut av kommunale tilbod og tar dei heim til eigenpleie, eller at foreldra ikkje vil la sitt vaksne barn flytta ut i eigen bustad med kommunalt tenestetilbod. Dette skjer som regel avdi det er usemje mellom kommune og verja om tenestetilbodet. KS meiner det må førast kontroll med at verjene her handlar i samsvar med den verjetrengande sine interesser, slik at verjene må ha samtykke frå verjemålstyresmaktene til å ta slike avgjerder som dette.

Merknader til «§ 14 Nærmere regler om meldeplikten»

Melding om behov for vergemål etter vergemålsloven § 57 skal begrunnes. Begrunnelsen skal inneholde en beskrivelse av tilstanden til personen som det antas har behov for vergemål, samt en vurdering av på hvilke områder det antas at personen har behov for bistand fra verge. Meldingen skal også inneholde en vurdering av hvorvidt det er behov for fratakelse av rettslig handleevne, jf. vergemålsloven § 22.

Meldingen skal om mulig inneholde forslag til en eller flere personer som anses egnet til å være verge.

Meldeplikten gjelder tilsvarende ved behov for endring av eksisterende vergemål.

Fylkesmannen skal sørge for å informere om meldeplikten og dens innhold til de ansvarlige for den krets av personer og organer som meldeplikten gjelder for etter vergemålsloven § 57 første ledd.

KS stiller spørsmål om det bør vera plikt til å melda tilbake til meldar, slik som barnevernet har etter barnevernlova. Ei slik tilbakemelding vil vera ei form for kontroll med verjemålstyresmaktene.

Merknader til «§ 17 Kravene til politiattesten»

I politiattesten for oppnevnte verger skal det anmerkes om personen er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av straffeloven §§ 255 til 258 og § 261 om underslag og tyveri mm, §§ 266 til 267 om utpresning og ran, §§ 270 til 272, § 274 og §§ 275 til 278 om bedrageri, utroskap og korrupsjon, §§ 281 til 287 om forbrytelser i gjeldsforhold, §§ 317 og 318 om heleri og hvitvasking, §§ 391 a, § 404 om betrodde midler og § 405 a om forseelser mot formuesrettigheter. I tillegg skal straffesaksjonerte brudd på lov 17. juli 1998 om årsregnskap mv. anmerkes.

KS vil stille spørsmål ved om kvifor seksualbrotsverka ikkje er med i forskrifta, men er nemnde i lova. Etter lovframlegget skal det leggast fram politiattest også om seksualbrotsverk, sjå § 28 som viser til § 26. Helse- og undervisningspersonell som arbeider med barn og psykisk utviklingshemma må leggja fram politiattest rein for seksualbrotsverk. Verja kan få ein minst like nær relasjon til den verjetrengande og dette talar for at verjekandidaten også må sjekkast for seksualbrotsverk.

Merknader til «§ 20 Dekning av vergens utgifter»

Alternativ 1:

Den sentrale vergemålsmyndigheten fastsetter en fast årlig sats til dekning av vergens utgifter.

Dersom vergen har utlegg i forbindelse med utføringen av vergeoppdraget som i vesentlig grad overstiger den faste utgiftsdekningen etter første ledd, kan vergen søke fylkesmannen om dekning av slike utgifter.

Alternativ 2:

Den faste utgiftsdekningen utgjør årlig kr 900.

Dersom vergen har nødvendige utlegg i forbindelse med utføringen av vergeoppdraget som i vesentlig grad overstiger den faste utgiftsdekningen etter første ledd, kan vergen søke fylkesmannen om dekning av slike utgifter.

KS går for alternativ 1, avdi ein då enklare kan få ei løpande vurdering av riktig nivå på godtgjeringa.

Merknader til lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 6-8 nr. 1

Ledelsen for sykehjem skal ha fullmakt til å disponere kontantytelser etter lov om folketrygd for pasient som ikke er i stand til å disponere midlene selv. Midlene skal nyttes slik at de kommer pasienten personlig til gode. Oppsparte midler som overstiger 3/4 av folketrygdens grunnbeløp, forvaltes ikke av institusjonen. Reglene i vergemålsloven får ikke anvendelse på midler som institusjonen forvalter. Fylkesmannen skal ha kopi av vedtak etter første punktum. Hvis fylkesmannen treffer vedtak om vergemål for pasienten etter reglene i vergemålsloven, kan fylkesmannen beslutte at midlene i stedet skal forvaltes av vergen. Er pasienten allerede under vergemål, må vergen samtykke til vedtak som nevnt i første punktum hvis forvaltning av midlene hører under vergens mandat.

KS viser til at det også fins reglar som dette i sosiallovforskrifta kapittel 6, men dei er av ein eller annan grunn forskjellige. KS kjenner til at det tidvis kan vera vanskeleg å måtta forhalda seg til verjer om slike spørsmål, og saknar ei god grunngeving for kvifor ikkje institusjonen kan ha legalfullmakt til å disponera over noko av midlane til pasienten. Dersom verja av ein eller annan grunn manglar tillit til institusjonen er det ei betre løysing at fylkesmannen opnar sak for å sikra tillitsfull forvaltning av midla. KS kjenner til tilfelle der verjene kan ha svært låge standardar for kva pasientane treng, og slik nektar å gi samtykke til bruk av midler til pasientens beste. KS minner om at institusjonen skal føra rekneskap for bruk av midla og rekneskapet skal underleggjast kommunal revisjon, sjå sosiallovforskrifta § 6-9 og forskrift av 11. desember 1988 nr 1018 om disponering av kontantytelser fra folketrygden under opphold i sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie.

Kommunane står her nærare til å avgjera om ein skal samarbeida med verjene om bruken av desse midla eller ikkje. Disponeringa er underlagt strenge kontrolltiltak og verja kan alltid klaga tilfelle inn for fylkesmann/verjestyresmakt.

Andre merknader

KS vil minna om at det kan oppstå behov for setteverjer i saker om tvangsadopsjon etter barnevernlova, og at dette er spørsmål som krev særskilt kompetanse hjå verja for å kunna ivareta interessene til den verjetrengande. Verja må her ta stilling til om det skal gjevast samtykke til adopsjon eller ikkje. Fylkesmennene må leggja til rette for at ein har tilgang til slik kompetanse når behovet oppstår. Psykologar har ein bakgrunn som er aktuell for oppdrag som dette.

KS synes også det må avklarast kva kompetanse verjene har i medisinspørsmål. Kommunane erfarer får tid til annan at foreldre som også er verje til vaksne psykisk utviklingshemma nektar det kommunale hjelpeapparatet innsyn i medisineringa slik at yting av helse- og sosialtenester vert vanskeleggjort. Av og til nektar verja at den verjetrengande får medisiner som elles er medisinfagleg tilrådd. KS meiner spørsmål om medisinering kan vera viktig for pasienten slik at avgjerder om dette bør bli tatt av verjer med kompetanse på området.

Tor Allstrin
avd.dir.

Frode Lauareid